

Bureau Forum Standaardisatie

gehuisvest bij Logius
Postadres
Postbus 96810
2509 JE Den Haag
Bezoekadres
Wilhelmina van Pruisenweg 52
2595 AN Den Haag
Bij bezoek aan Logius is
legitimatie verplicht.

Contactpersoon

Joram Verspaget
secretaris BFS
joram.verspaget@logius.nl
+ 31 (0) 6 5284 5592

VERSLAG FORUM STANDAARDISATIE 20 april 2016

Vergaderdatum en -tijd woensdag 20 april 2016
09:30 tot 12:30 uur
Vergaderplaats Zaal 3.4, New Babylon, Anna van Buerenplein 29
2595 DA DEN HAAG

Aanwezig

Forum Standaardisatie

Nico Westpalm van Hoorn (voorzitter), Erwin Bleumink (Surfnet), Bruun Feijen (Ministerie van Financiën, Belastingdienst), Cor Franke (Franke Interim Management), Gerard Hartsink (financiële sector), Gé Linssen (Ministerie van Economische Zaken), Joop van Lunteren (adviseur PBLQ HEC), Nico Romijn (KING), Anneke Spijker (IPO) en Harry Wever (als vervanger van Hans Wanders, Ministerie van Binnenlandse Zaken)

Gasten

Bob Hulsebosch (Innovalor, agendapunt 4 presentatie beslisboom)

Afwezig

Steven Luitjens (directeur Informatiesamenleving en Overheid, Ministerie van Binnenlandse Zaken), David de Nood (VNO-NCW MKB-Nederland), Wim van Nunspeet (CBS), Bob Papenhuijzen (Logius), Marcel Reuvers (Geonovum), Piet Ribbers (Universiteit van Tilburg), Simon Spoomaker (COPAS), Michiel Steltman (DINL), Bert Uffen (Manifestgroep)

Bureau Forum Standaardisatie

Ludwig Oberendorff (hoofd), Marijke Abrahamse (adviseur), Désirée Castillo Gosker (adviseur), Maarten van der Veen (adviseur), Lancelot Schellevis (adviseur), Tim Thiel (communicatieadviseur), Han Zuidweg (adviseur) en Joram Verspaget (secretaris)

Nr. 1	Opening, agenda, verslag	Nico Westpalm van Hoorn	
bijlagen	<ul style="list-style-type: none"> • FS-20160420.01A Agenda • FS-20160420.01B Verslag FS 15 maart 2016 		
<i>Ter besluitvorming</i>			

1A. Agenda

De voorzitter opent de vergadering en heet de aanwezigen welkom.

Ter vergadering is de nieuwe flyer met van de ptolu-lijst uitgereikt.

1B. Verslag vergadering Forum 15 maart 2016

Harry Wever geeft enkele wijzigingen mee betreffende de verslaglegging over de nadere kennismaking met Hans Wanders als CIO Rijk. Hierin wordt aangetekend dat Hans van mening is dat het gebruik van open standaarden alleen verplicht zou moeten zijn voor communicatie van overheidsorganisaties met burgers en bedrijven, of tussen overheidsorganisaties onderling. Voor interne communicatie binnen overheidsorganen zou de verplichting niet moeten gelden. De voorgenomen verplichting in de Wet GDI, ziet op communicatie tussen bestuursorganen onderling, en met tussen bestuursorganen en burgers en bedrijven, en gaat niet over communicatie binnen een bestuursorgaan.

Verder moet volgens Hans Wanders de ptolu-lijst duidelijker maken wat precies de verplichting is. Hans noemt DKIM als voorbeeld. Hem is onduidelijk of de ptolu-lijst verplicht dat iedere overheidsorganisatie met een email adres DKIM moet gebruiken of dat een overheidsorganisatie DKIM moet gebruiken zodra zij beslist dat ze email authenticatie wil gebruiken.

Ook dient de huidige Rijksinstructie zijn inziens te worden versmald tot toepassing in aanbesteding voor zover het gaat om communicatie met burgers en bedrijven of communicatie tussen overheidsorganen, en niet binnen een overheidsorgaan.

De doorgegeven wijzigingen worden verwerkt in het verslag van 15 maart.

Verder meldt Harry naar aanleiding van het verslag dat de Kamer met minister Blok heeft gesproken over ICT bij de overheid. Daar kwamen ook open standaarden ter sprake, daarover was echter weinig discussie. Acties worden verder afgestemd in lijn met de motie Oosenbrug/Gesthuizen.

In de discussie over open software met de Kamer kwam de eventuele behoefte aan een kenniscentrum over Open Source Software aan de orde. Minister Plasterk zal waarschijnlijk toezeggen te onderzoeken welke behoefte er bestaat voor zo'n kenniscentrum.

Het Forum stelt het verslag vast, de gemaakte opmerkingen meenemende.

Nr. 2	Open standaarden, lijsten	Anneke Spijker	
bijlagen	<ul style="list-style-type: none"> • FS-20160420.02 Oplegnotitie • FS-20160420.02A Toetsingsprocedure en criteria 2.0 • FS-20160420.02B Hertoetsen standaarden op de lijst • FS-20160420.02C Forum-advies Aquo • FS-20160420.02D Forum-advies NTA9040 • FS-20160320.02E Forum-advies STARTTLS en DANE 		
<i>Ter besluitvorming en kennisname</i>			

Anneke Spijker licht namens de Stuurgroep Open Standaarden de voorgelegde punten toe.

2A. Toetsingsprocedure en criteria 2.0

Het Forum vraagt pragmatisch om te gaan met het criterium interoperabiliteit. Een anti-phishing-standaard is bijvoorbeeld primair bedoeld om veilig te kunnen mailen en verbetert daarmee de betrouwbaarheid van de keten. Het is dus belangrijk om dit soort standaarden mee te nemen, ook als is deze niet primair gericht op interoperabiliteit (maar bijvoorbeeld op betrouwbaarheid). Het Bureau meldt volledigheidshalve dat een van de basiscriteria is dat een aangemelde standaard een probleem moet oplossen. Dit moet expliciet worden duidelijk gemaakt.

Daarnaast wordt naar aanleiding van een vraag duidelijk dat bij de business case ook de maatschappelijke baten zullen worden meegenomen.

Het Forum stemt in met de nieuwe versie van de toetsingscriteria, de gemaakte opmerkingen meenemende.

2B. Hertoetsen standaarden op de lijst

Gemeld wordt dat de kosten voor de hertoetsingen bij het Bureau liggen. Bij een hertoets komt ook aan de orde of er inmiddels wellicht andere standaarden zijn ontwikkeld die mogelijk bestaande standaarden zouden kunnen vervangen. Dat komt dan naar boven te komen in de gesprekken die met de omgeving van de standaarden worden gevoerd.

Een van de geselecteerde standaarden is XBRL. De beheerder van de standaard (SBR) zal worden betrokken bij de hertoets. Ook wordt meegenomen wat er – sinds de plaatsing op de lijst – geworden is van het advies de NTA (Nederlandse Taxonomie Architectuur) voor te dragen.

Gerard Hartsink adviseert de data-elementen te standaardiseren, ook die voor transacties. Hij helpt graag mee door zijn netwerk hiervoor aan te spreken. Binnen de overheid zijn in ieder geval de Belastingdienst, het CBS en de KvK (voor de jaarverslagen) betrokken. De drie grote banken accepteren ook SBR (XBRL) messages van jaarverslagen (voor kredietbeoordeling). Ook accountancy is zeer relevant hierbij.

Het Forum stemt in met het hertoetsen van de standaarden, de gemaakte opmerkingen meenemende.

2C. Opname nieuwe versie van de Aquo Standaarden

Het Forum stemt in met het opnemen van de nieuwe versie van de Aquo Standaarden op de lijst.

2D. Verwijdering van de NTA 9040

Het Forum stemt in met het verwijderen van de NTA 9040-standaard van de lijst.

2E. Aanvullend onderzoek naar STARTTLS / DANE

Erwin Bleumink vraagt waarom ook SMTP STS wordt onderzocht, aangezien deze standaard in een heel prille fase van ontwikkeling is. Het is een standaard die nog geen standaard is. Verder heeft deze standaard vooral meerwaarde wanneer DNSSEC niet wordt toegepast. Dat is voor het Forum minder van belang, aangezien DNSSEC ook op de ptolu lijst staat. Het Bureau meldt dat deze standaard recentelijk naar voren kwam in de openbare consultatie. Grote partijen waaronder Google, Microsoft, Yahoo!, Comcast en LinkedIn hebben zich geschaard achter de ontwikkeling van SMTP STS. Daarom kwam de vraag op wat dat betekent voor STARTTLS/DANE. Die vraag zal goed worden geduid in een aanvullend onderzoek, voordat er een definitief besluit over opname van STARTTLS/DANE genomen wordt. Dit komt terug in het Forum van 8 juni.

Het Forum stemt in met het aanvullend onderzoek, de gemaakte opmerkingen meenemende.

Nr. 3	Open standaarden, adoptieondersteuning	Anneke Spijker	
bijlagen	<ul style="list-style-type: none"> • FS-20160420.03 Oplegnotitie • FS-20160420.03A Aanpak Monitor OSB 2016 • FS-20160420.03B Notitie wetsvoorstel verplichting open standaarden • FS-20160420.03C IAK-wetsvoorstel verplichting open standaarden • FS-20160420.03D Praktijkcases e-mailbeveiligingsstandaarden 14 april 2016 		

3A. Aanpak Monitor OSB 2016

Maarten van der Veen licht het voorstel toe en geeft aan dat de monitor net als vorig jaar zich vooral zal focussen op daadwerkelijk gebruik van standaarden. Dit betekent dat er veel aandacht is voor de toepassing van open standaarden in de GDI, waar mogelijk harde gebruikscijfers worden achterhaald (in ieder geval bij de informatiebeveiligingsstandaarden en webrichtlijnen en mogelijk ook bij de open documentformaten) en ook leveranciers worden bevroegd naar de toepassing van open standaarden bij overheidsopdrachten. Daarnaast bevat de monitor de traditionele toets van ict-aanbestedingen.).

Verder vraagt het Forum aandacht voor de follow up van het leveranciersmanifest, en voor ervaringen van leveranciers met open standaarden (inclusief de vraag: 'wanneer er niet om open standaarden gevraagd wordt, waar wordt dan wel om gevraagd'). Het Bureau streeft ernaar het aantal ondertekenaars van het manifest te verdubbelen (zie werkplan).

Het Forum adviseert ook de veranderkalenders, de aanbestedingskalenders, de doelarchitecturen en de grote programma's van de overheid met een ICT-component te monitoren. Wanneer je daarop aanhaakt, zijn er kansen voor adoptie. De Omgevingswet is daar een voorbeeld van. Ook wetgevingstrajecten bieden adoptiekansen voor open standaarden (en voorzieningen). Dit punt is aangekaart bij de Digicommissaris. De Monitor OSB 2016 zal dergelijke projecten/programma's nog niet meenemen, maar deze krijgen dit jaar, vanuit mogelijke adoptiekansen, wel aandacht van het Bureau.

Het Forum stemt met de aanpak Monitor OSB 2016, de gemaakte opmerkingen meenemende.

3B. Online editie van de Monitor OSB 2015

Tim Thiel presenteert de online monitor OSB 2015. Deze is terug te vinden op <https://www.forumstandaardisatie.nl/actueel/item/titel/monitor-open-standaarden-als-online-magazine/>

3C. Voortgang wet Generieke Digitale Infrastructuur (Wgdi)

Wetgeving

Ludwig Oberendorff licht het proces toe. Het is de bedoeling dat de minister van BZK het Nationaal Beraad steeds zal raadplegen over een voorgenomen wettelijke verplichting van een open standaard. Het Forum adviseert het Nationaal Beraad hierbij. Alleen open standaarden die vermeld staan op de ptolu-lijst komen voor verplichting in aanmerking.

Het Forum geeft de volgende punten mee:

- Uit de metingen blijkt dat vaak open standaarden niet worden uitgevraagd. Ook het gemeten gebruik is laag. Als blijkt dat het streefbeeld van 100% toepassing van de informatieveiligheid standaarden op de lijst in 2017 niet wordt gehaald, is wetgeving een optie. Verplichting loopt dan via de AMvB.
- Betrek ook het CIO-beraad en de subcommissie informatiebeveiliging en het overleg van de BVA's.
- Op pagina 9 van de notitie staat onder het kopje rechtszekerheid in de communicatie met bestuurders een passage die niet strookt met de gedachte dat alleen bestuursorganen/overheden normadressaat zijn van de wet GDI. De passage lijkt te impliceren dat via deze wet ook aan burgers en bedrijven verplichtingen worden opgelegd. De overheid verbindt met deze wet echter alleen zichzelf om communicatie via een bepaalde standaard te laten verlopen.
- Kijk uit met het benoemen van alleen 'interoperabiliteit' als doel, daarmee vallen beveiligingsstandaarden wellicht buiten de boot, terwijl die belangrijk zijn.
- Onderzoek of en zo ja hoe in het buitenland stimulering via wetgeving plaatsvindt.
- Binnen het EMV is tien jaar lang geprobeerd via zelfregulering standaardisering geïmplementeerd te krijgen. Dat duurt dus lang. Zeker voor de laatste 25% (bezemwagen). En dat is voor sommige standaarden te lang.
-

Toezicht

Ook wordt bekeken hoe het toezicht geregeld moet zijn in de wet GDI. Gedacht wordt aan het toepassen van interbestuurlijk toezicht met het Rijk als toezichthouder.

Het Forum geeft de volgende punten mee:

- Kijk naar hoe in het buitenland hiermee wordt omgegaan, bijvoorbeeld in Denemarken en Zweden, met name als het gaat om het regelen van het toezicht en handhaving.
- Verken de inzet van een Autoriteit en de aansluiting bij een bestaande Autoriteit.
- Bekijk per standaard welke overheid de meest nabije overheid is en welke vorm van toezicht wenselijk is.
- Sluit aan op de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA)
- Voorkom dat er meer dan één toezichthouder zich met het toezicht 'op ongeveer hetzelfde' gaat bezighouden.

- Bespreek toezicht eens met Autoriteit Consument & Markt (ACM). Bijvoorbeeld met Henk Don, die namens de ACM vice-voorzitter is van de BEREK, het Europese samenwerkingsverband van toezichthouders in de telecom.

Nr. 4	Beslisboom	Innovalor	
<i>Presentatie</i>			

Bob Hulsebosch van Innovalor licht de beslisboom toe.

Het Forum geeft de volgende punten mee:

- Laat de vraag over “waar bent u werkzaam” vervallen.
- Laat zien welke standaarden gedurende het vraagproces zijn afgevallen.
- De vraag “bedrijfsprocessen” is lastig begripbaar voor invullers. Het gaat er meer om of het ‘ICT-project’ een primair (dienstverlening) of secundair proces ondersteunt (facturering, inhuur e.d.). De vraag die leidt tot ‘uitselectie’ van die standaarden moet op een andere manier gesteld worden.
- Verzamel de ervaringen van gebruikers van de beslisboom.
- Manage de verwachtingen rond de beslisboom:
  - a. Hij moet voor een breed publiek geschikt zijn, maar moet niet de indruk wekken dat hij ‘foolproof is’ (er blijft altijd ICT-expertise nodig voor de uiteindelijke beoordeling).
  - b. De beslisboom helpt alleen voor standaarden van de ptolu lijst. Daarnaast kunnen ook nog andere standaarden aan de orde zijn (bijv. wettelijke).

Nr.5	Adoptie open standaarden binnen eigen organisatie	Cor Franke	
<i>Toelichting</i>			

Cor Franke geeft een toelichting op zijn ervaringen met de adoptie van open standaarden en voorzieningen. Uit zijn loopbaan bij verschillende organisaties zijn de volgende vijf lessen te leren:

- 1) Als je standaarden gebruikt hoef je een heleboel dingen niet opnieuw uit te vinden, en kun je schakelen tussen leveranciers
- 2) Standaardisatieprocessen hebben een bijzonder laag tempo.
- 3) Zorg dat je business case begrijpelijk is en bij wijze van spreken op de achterkant van een sigarendoos past.
- 4) Onbekend maakt onbemind (*not invented here*).
- 5) Laat sectoraal wat echt sectoraal is, maar harmoniseer de rest.

Aansluitend heeft hij de volgende suggesties voor het Forum:

- Onderscheid generiek en specifiek op de lijst.
- Bevorder nadrukkelijk de afstemming tussen generieke standaarden (denk aan standaarden internetdomein). Dit gebeurt bijvoorbeeld in de GAB. Voorkom dialecten op de bovenlaag.
- Ondersteun het opstellen van simpele business cases.
- Communiceer geleerde lessen.

Nr. 6	Voorzieningen	Begeleidingsgroep Voorzieningen	
bijlagen	<ul style="list-style-type: none"> FS-20160420.06 Oplegnotitie FS-20160420.06A Advies Digipoort PI Toetsingsprocedure Hergebruiklijst Voorzieningen 		
<i>Ter besluitvorming</i>			

Bruun Feijen geeft een toelichting op het advies om Digipoort PI om te nemen op de lijst Voorzieningen.

Het Forum geeft de volgende opmerking mee:

- Voorzieningenprocedure is relatief onbekend. Zorg ervoor dat er in het Nationaal Beraad informatie beschikbaar is wanneer er vragen over deze procedure komen.
- Neem naast de kwaliteitstoets ook de bevorderingen van de adoptie van standaarden op als meerwaarde van voorzieningenprocedure.

Het Forum gaat akkoord met het opnemen van Digipoort PI op de lijst voorzieningen, de gemaakte opmerking meenemende.

Nr. 7	Communicatieplan	Tim Thiel	
<i>Presentatie in dit Forum, komt terug in Forum juni</i>			

Tim Thiel verzorgt een presentatie over het Communicatieplan van het Bureau.

Het Forum reageert enthousiast op het communicatieplan.

Harry Wever adviseert in aanvulling standaardteksten (steekkaarten/factsheet) over de standaarden op de lijst beschikbaar te stellen voor onder andere de leden van het Forum. Dit met het oog op de verbetering van de communicatie over de lijst (apostelfunctie/adoptiefunctie Forum leden zelf) .

Nr. 8	Voortgang		
bijlage	<ul style="list-style-type: none"> FS-20160420.08 Voortgangsnotitie 		
<i>Ter kennisname</i>			

Geen opmerkingen.

Nr. 9	Rondvraag		
<i>Mondeling</i>			

Het Bureau stuurt een link naar de publieke consultatie van de Europese Commissie over het European Interoperability Framework (EIF) na.

Nederland reageerde al eerder op eerdere concepten (met onder andere de oproep om meer focus op paneuropese diensten met veel *user-need*). Dit betreft de open consultatie.

Nr. 10	Sluiting		

Actiepunten uit deze vergadering

1. Aanpassen verslag 15 maart n.a.v. gemaakte opmerkingen.
2. Nasturen aan Forum van link naar Online Monitor OSB 2015.
3. Nasturen aan Forum van link naar de publieke consultatie EC over EIF.